

Personnavnesager mellem Grønland og Danmark

Interprovinsiel navneret

Af stiftskontorchef Morten Nornild, Grønlands Stift, og tidl. kontorchef ved Rigsombudsmanden i Grønland Bjarne Erbo Grønfeldt.

I Grønland og Danmark gælder der forskellige lovgivninger på personnavnelovsområdet. Myndighederne i de to rigsdele er i vid udstrækning ikke opmærksomme på det for begge lande gældende domicilprincip som løsning for de interprovinsielle problemstillinger. Antallet af fejlbehandlede sager er voksende. I artiklen behandles de væsentligste navneretlige situationer, hvor begge rigsdele, på den ene eller anden måde, er repræsenteret i sagsbehandlingen. Til sidst i artiklen behandles også spørgsmålet om eventuel ugyldighed af de allerede trufne forkerte afgørelser. Lovenes materielle indhold og den færøske personnavnelovgivning behandles ikke i artiklen. Som understøttelse af det specialretlige – personnavneretten – behandles i et vist omfang interprovinsiel ret.

1. Indledning og problemområde

Den grønlandske personnavneret er fortsat et lovgivningsanliggende for Danmark.¹ For Grønland gælder (fortsat) *Lov nr. 193 af 29. april 1981 om personnavne*, som anordnet for Grønland med virkning fra 1. januar 1987² (i

det følgende kaldet *Personnavneanordningen*).³ For Danmark blev loven fra 1. april 2006 afløst af *lov nr. 524 af 24. juni 2005 om navne* (i det følgende kaldet *Navneloven*).

Om retsforhold inden for *rigsfællesskabet* – mellem de forskellige rigsdele (Danmark, Grønland og Færøerne) – anvendes betegnelsen *interprovinsiel ret*,⁴ til forskel fra eksempelvis *international ret* eller *folkeret*.

Personnavnesager mellem Grønland og Danmark rummer flere og markante retlige problemstillinger, som taler for både en revision af lovgivningen og praksis på navneområdet.⁵ Således:

1. Som en (integreret) del af familieretten er sagsområdet optaget på bilagets liste II (nr. 8) til Folketingslov nr. 473 af 12. juni 2009 om Grønlands Selvstyre. Optagelsen på netop liste II indebærer jf. lovens § 3, stk. 2, at sagsområdet (familieretten i sin helhed, jf. princippet i § 2, stk. 2) *overgår til Grønlands Selvstyre på et tidspunkt, der fastsættes af selvstyret efter forhandling med rigsmyndighederne*. Den omtalte *forhandling* er i praksis en *aftale*. Når *lovgivningsdisciplinens* del af navneretten fremhæves her i indledningen, skyldes det, ved siden af det generelle overblik, som det vil fremgå længere fremme i artiklen, at selve administrationen af navneretlige forhold vedrørende Grønland/Danmark sker af myndigheder i begge lande.
2. Anordning nr. 549 af 21. august 1986. Anordningen fastsætter nogle enkelte ændringer for Grønland ift. den dengang gældende Personnavnelov for Danmark. Således er i den gældende lov for Grønland udgået (*personregistret*) ved alle anførsler, anmeldelsespligten for for- og efternavn i § 1 og § 10 er 1 år i stedet for 6 måneder, i § 6, nr. 5 og § 8, nr. 3 er efter *dansk indsat eller grønlandsk*, og afslutningsvis er § 10 tilføjet et stk. 4 med ordlyden *Hjemmestyret nedsetter et sagkyndigt udvalg, der afgør, om et fornavn af grønlandsk oprindelse opfylder kravet i stk. 1, 2. pkt.*
For en generel gennemgang af den grønlandske personnavnelov, herunder dens materielle indhold, se *Bjarne E. Pedersen: Grønlandsk person-, familie og arveret m.v. – en lærebog, Forlaget Atuagkat, 2002 s 157 -170*

3. Et væsentligt cirkulæremateriale er fortsat i kraft for Grønland; se herom Statsministeriets Lovregister for Grønland, seneste udgivelse. Således må det skrevne retsgrundlag i tilknytning til Personnavneanordningen i dag (fortsat) anses for suppleret af Cirkulære af 1. marts 1982 om ændring af lovgivning om personnavne, Cirkulære af 1. marts 1982 om navngivning ved anmeldelse til ministerialbogen, Cirkulære af 1. marts 1982 om navngivning ved dåb i folkekirken og de anerkendte trossamfund, Cirkulæreskrivelse af 1. marts 1982 om attester efter ministerialbøgerne, Cirkulæreskrivelse af 30. september 1983 om videsattester efter ministerialbøgerne, Cirkulære af 15. marts 1982 om udfyldelse af forældrerubrikken i fødsels-, dåbs- og navneattester efter ministerialbøgerne, Cirkulæreskrivelse af 22. juni 1983 om bortfald af ministerialbogsførernes pligt til at afgive indberetning til rigsregistraturen for personer over 15 år, Cirkulæreskrivelse af 22. juli 1985 om ministerialbogsførernes pligt til i visse tilfælde at sende meddelelse til statsamtet om en stedfunden navngivning (hvor statsamtet må forstås som Rigsombudsmanden) og Cirkulære af 24. august 1984 om attestrekvizition og anmeldelse til ministerialbogen, jf. Kirkeministeriets skrivelse af 18. august 1986 til Grønlands Hjemmestyre, Kultur- og undervisningsdirektoratet, om ikrafttræden for Grønland af lov om personnavne. Ingen af cirkulærene er senere ophævet. Videre er, som også opført i Statsministeriets Lovregister, Cirkulære nr. 28 af 1. marts 1982 om gifte personers navne fortsat gældende. Ved siden af ovenstående gælder for Rigsombudsmanden, ud over flere af ovenstående, tillige Cirkulære nr. 30 af 1. marts 1982 om udfærdigelse af navnebeviser, som ligeledes fremgår af Statsministeriets Lovregister.
4. Se herom straks nedenfor under 2.0.
5. Forholdene omkring Færøerne behandles ikke i denne artikel. Der kan ydermere ikke drages konkrete eller generelle sammenligninger på navnerettens område mellem Færøerne og Grønland ctr. Danmark, idet navneområdet på Færøerne siden 1. januar 1992 har været et hjemtaget særanliggende.

- de forskellige navnelove
- de væsentlige forskelle i både myndighedskompetencer og indhold i og mellem disse love, og
- den særlige anerkendelsespraksis i Grønland

Ofte rejser der sig spørgsmål og sager fra kommuner, præstegælds- og kirkekontorer, øvrige offentlige myndigheder og private, grønlandske som danske, vedrørende *personnavne* hvor begge rigsdele på den ene eller anden måde er repræsenteret (interprovinsielle sager). Sager hvor der er tvivl om en given eller fulgt fremgangsmåde henholdsvis kompetencen, er korrekt.

De problematiske sagsområder kan inddeles som følger:

- Personnavneændringer af borgere med domicil i Grønland, men som er ministerialbogsført⁶ i Danmark. Skal grønlandske eller danske regler anvendes? (afsnit 4)
- Personnavneændringer af borgere med domicil i Danmark som er ministerialbogsført i Grønland. Skal grønlandske eller danske regler anvendes? (afsnit 5)
- Personnavneændringer af borgere med domicil i Grønland, som bliver gift i Danmark. Skal grønlandske eller danske regler anvendes? (afsnit 6)

2. Interprovinsiel ret

Emnet for denne artikel – personnavnesager mellem Grønland og Danmark – henhører generelt under *interprovinsiel ret*. Ved *interprovinsiel ret* forstås retten inden for en stat, som rummer flere mere eller mindre selvstændige retsområder. Interprovinsiel ret kan potentielt og generelt give anledning til forskellige typer af juridiske problemstillinger.

Således, eksempelvis, om en given *retsafgørelse*, være sig et tvangsindgreb efter en Retsplejelov er umiddelbart eksigibelt i de øvrige retsområder (som Den Grønlandske Retsvæsenkommission behandlede i sin betænkning nr. 1442 fra 2004, afsnit 6.2., p. 529, og umiddelbart besvarede benægtende fsva. kriminalprocessuelle tvangsindgreb under henvisning til, at de forskellige retsplejelove for de tre dele af riget måtte antages at være udformet under hensyn til de stedlige forhold, hvorefter *afgørelser om kriminalprocessuelle tvangsindgreb alene kan tillægges umiddelbare retsvirkninger i den del af riget, som afgørelsen er truffet i.*), men også *forvaltningsafgørelser* gyldighed og myndighedskompetence mellem retsområderne må naturligt forstås som en del af denne interprovinsielle disciplin.

Derudover må også de metodiske spørgsmål om fortolkning og udfyldning mellem retsområderne, som særligt tematiseret i U.2011B.210 (Dansk rets udfyldende karakter i Grønland) og eksempelvis U.1999B.307 (Ansættelsesretten i Grønland), henholdsvis almindeligt anerkendte retsgrundsætningers gyldighed fra et retsområdes i også de øvrige retsområder, anses for væsensbestanddele i den interprovinsielle ret. Et retsområde, som fortsat ikke har påkaldt sig meget opmærksomhed.

Om interprovinsiel ret skriver Zahle i *Danmarks Riges Grundlov med kommentarer*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2006, p. 120 f (til § 1 og debatten om hjemmestyreordningens grundlæggelse og hvile på en delegationskon-

6. Tilført kirkebogen, i dette tilfælde som født og/eller døbt.

struktion): »Omend denne uklarhed om de oversøiske rigsdeles forfatningsretlige stilling aldrig helt blev overvundet, må situationen dog i dag kunne beskrives derhen, at Riget næppe længere udgør nogen forfatningsretlig enhed, men består af tre autonome retssamfund med hver deres retssystem, der er knyttet sammen i et rigsfællesskab under én fælles forfatning. Den interprovinsielle ret anviser da, hvilket af de tre retssystemer der skal lægges til grund for afgørelsen af en retsvist i tilfælde, hvor flere rigsdeles retssystem er involveret«, hvorefter han henviser til artiklen i NTfK 1985 s. 321 f af C.J. Kjærsgaard om *Interprovinsiel ret i frakendelsessager*.

Den interprovinsielle navneret er således afgørende for offentlige myndigheders kompetence og vejledningsforpligtelse, den civile registrering og attestudstedelse generelt, og naturligvis borgernes almindelige navneretlige stilling i pågældende tilfælde.

3. Domicilkriteriet

For Danmark gælder på navnerettens område et domicilprincip.⁷ Princippet indebærer, at den som har domicil i Danmark er omfattet af den i Danmark gældende navnelov. Det i Danmark gældende domicilprincip (ctr. det alternative *nationalitetsprincip*) har i første omgang betydning for udlændinge som opholder sig i Danmark på en måde, så man kan sige de har *domicil* der. Om end der mellem Grønland og Danmark ikke består *retsenhed*, består der dog *rigsfællesskab*. Følgelig er personer født i Grønland men bosat i Danmark, og vice versa, ikke umiddelbart at betragte som *udlændinge i hinandens lande (rigsdele)*. Ikke desto mindre må forholdet mellem navnelovgivningerne i Danmark og Grønland altså sidestilles med den almindelige udlandsproblemstilling.⁸

Til brug for de følgende afsnit skal der gøres nogle betragtninger omkring det afgørende *domicilprincip*. Den myndighed, som står for at skulle foretage en personnavneændring – uanset dens anledning – må *altid og indledningsvis* afklare, om personen/personerne har domicil i landet (Grønland eller Danmark), dvs. om myndigheden overhovedet er sagligt og stedligt kompetent til at behandle sagen.

Ved domicil kan sædvanligvis forstås den stat, som en person har bopæl eller ophold i i den hensigt varigt at forblive der eller i det mindste uden hensigt til, at opholdet kun skal være midlertidigt.⁹ I netop den interprovinsielle relation er det relevant at belyse dette juridiske tilhørsforhold nærmere, da der netop på grund af det inter-

7. Jf. eksempelvis Ministeriet for Familie og Forbrugeranliggender, J. nr. 05-0800-0053 af 16. juni 2005 i besvarelsen til Folketingets Retsudvalg af spørgsmål 61 vedrørende L 27: *Danmark følger det international-privatretlige domicilprincip i spørgsmål om f.eks. retten til at ændre navn.*

8. Jf. også Justitsministeriets Betænkning nr. 1446 fra 2004 fra Navnelovsudvalget om personnavne, p. 86: *I forholdet mellem dansk og færøsk/grønlandsk navnelovgivning finder domicilprincippet tilsvarende anvendelse som mellem dansk og udenlandsk navnelovgivning.*

9. Jf. eksempelvis Navneloven med kommentarer, Henrik Estrup og Nicolai Aarø-Hansen, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2006, p. 24.

provinsielle (rigsfællesskabet) er en ofte og meget forskelligartet anledning til ophold i hinandens lande. Nedenstående sigter alene på at identificere nogle saglige kriterier for domicil i navneretlig henseende. På andre retsområder, eksempelvis den interprovinsielle skatteret, ses domicilbegrebet afgjort mere direkte gennem lovgivningen.¹⁰ En borger, som konkret har bopæl, og har haft det i bare en vis periode, uden naturlige begrænsninger, jf. det følgende omkring tidsbestemte ansættelser m.v., i Grønland, skal i udgangspunktet anses for domicileret i Grønland, uanset at vedkommende måtte være født i Danmark, og vice versa. Et midlertidigt besøg i sit »hjemland« (den anden rigsdel), måske oven i købet i sit fødesogn eller seneste bopælsogn, giver altså ikke domicil, og dermed ret til for en dansk eller grønlandsk myndighed at navneforandre vedkommende. Vedkommende vil, i eksemplet, være at betragte som turist i sit eget oprindelige hjemland (rigsdel) og må henvises, fsva. navneforandringen – men ikke fsva. eksempelvis en konkret vielse eller en dåb, jf. nærmere afsnit 2.2 og 2.3, til domicillandets rette myndighed.

Om det ved fastlæggelsen af det personnavneretlige domicil er sagligt at medtage, og kræve, *en vis bopælsperiode*, må afgøres konkret. Der kan dog ikke generelt opstilles noget fast periodekrav, og det vil næppe være sagligt konkret at kræve bopælsperioder ud over en meget kortere periode, i mangel på direkte lovhjemmel herfor. Omvendt, med tanke for den åbenbare omgængelsesmulighed i, at en borger med domicil i Grønland ved blot at tilmelde sig folkeregisteret i Danmark under et ferie eller formålsophold kan ændre sine navnemuligheder radikalt, vil et krav om *en vis bopælsperiode* i sig selv være sagligt.

Til illustration af domicilkravets vurdering på tidspunktet for indlevering af ansøgningen kan fremhæves:

I oktober måned 2013 ønskede en ung pige, ministerialbogført i Grønland, at flytte fra Grønland til Danmark med det formål at påbegynde sin uddannelse der. To dage forinden afrejsen afleverede hun en ansøgning om navneforandring til et vestgrønlandsk præstegæld. Sagen blev korrekt færdigbehandlet der, uagtet hun umiddelbart efter antoges at have fået domicil i Danmark.¹¹

Ligeledes kan borgere som enten er *hospitaliserede* eller *foranstaltede* (anbragte) i modsat rigsdel heller ikke som udgangspunkt, og dermed alene på den baggrund, antages at skifte domicilforhold. Her må for en navneforandrende myndighed antages at skulle foreligge *noget mere*. Det samme gør sig sandsynligvis også gældende med hensyn til *elever og studerende på egentlige udvekslingsophold*, eventuelt understøttet ved oplysninger om økonomiske støtteforhold fra domicilland. Sidestillet hermed må betragtes

10. Således eksempelvis *Landstingslov nr. 12 af 2. november 2006 om indkomstskat (m. senere ændringer)* § 1, nr. 1-2), som pålægger fuld skattepligt til personer med bopæl i Grønland, og personer, som uden at have bopæl i Grønland opholder sig i landet i mindst 6 måneder, heri medregnet kortvarige ophold uden for Grønland på grund af ferie eller lignende.

11. Bispeembedet i Grønland, 50.21.07/2013

interprovinsielle *gæstearbejdere*, hvorved må forstås borgere med kortere eller længere (men faste) tidsbegrænsede ansættelseskontrakter i modsat rigsdel.

En grønlandsk borger foranstaltet (fængslet) i Danmark blev af bispeembedet i Grønland i 2012 anset for fortsat domicileret i Grønland, til trods for at varigheden af foranstaltningen på dette tidspunkt oversteg 5 år. Følgelig kunne borgeren kun navneforandres i Grønland.¹²

En borger, som eksempelvis af hensyn til *pensionsforhold* eller lignende tager bopæl i modsat rigsdel, skifter domicil, da opholdet efter sin natur mister karakteren af provisorisk og helt generelt synes at opfylde det overordnede principkrav om *hensigt til varigt at forblive der eller i det mindste uden hensigt til, at opholdet kun skal være midlertidigt*. Det samme må gælde for den borger, som selvvalgt og frivilligt flytter til den modsatte rigsdel med henblik på dér at gennemføre sin uddannelse, og ikke blot en kortere – midlertidig – del.

Den blotte kirkebogsregistrering i et land – Grønland, Danmark – er altså ganske uden betydning for kompetencen til navneforandring. Kravet til sagsoplysningen kan vel ikke antages at stikke meget dybere end det netop anførte, uden at eksemplerne i øvrigt foregiver at være udtømmende, og bør naturligvis ikke nærme sig et niveau af dyneløfteri, men dog selvsagt oplyses af hensyn til det rigtige interprovinsielle retsresultat.

Social- og Sundhedsministeriets vejledning nr. 9768 af 30. september 2009 om *behandling af navnesager* pkt. 2.3.3.6 nævner kort spørgsmålet om domicil og undersøgelsespligt herom.¹³

Når spørgsmålet om *domicil* er afklaret, gælder der nogle særlige interprovinsielle forhold af betydning for den videre sagsbehandling, henholdsvis korrekt sagshenvisning, den almindelige civile registrering og dens attestativ, som skal belyses nærmere i de følgende afsnit.

4. Personnavneændringer af borgere med domicil i Grønland, men som er ministerialbogført i Danmark

Denne persongruppe omfattes altså i det territoriale udgangspunkt – Grønland – af lov nr. 193 af 29. april 1981 om personnavne (»den gamle navnelov«) med de ganske få ændringer, som anordningen i 1986 indebar, og som er gengivet i note 2.

Det ligger uden for artiklens område at belyse de indholdsmæssige muligheder, og endnu flere begrænsninger, denne lov har i navneændringshenseende, som derfor kun vil blive omtalt enten kort eller illustrerende for artiklens sigte.

4.1. Efternavne

Med hensyn til forandring af efternavne gælder, at der i Grønland er tre forskellige myndigheder med delvis forskellige kompetencer på efternavnsområdet: *Præsterne*,

12. Bispeembedet i Grønland/50.13.01.000/2012

13. Vejledningens pkt. 2.3.3.6.

Borgmestrene og Rigsombudsmanden. Præsterne som ministerialbogsførere og myndighed for vielse (ved anmeldelse efter Personnavneanordningens §§ 1-2 og § 4), Borgmesteren som borgerlig vielsesmyndighed (§ 4) og Rigsombudsmanden (ved *navnebevis* efter § 3 og §§ 5-9). Udgangspunktet for denne persongruppe i denne situation (efternavnsforandring) er specialbestemmelsen i § 15.

Alle navneforandringer – bortset fra ved *vielse* – sker efter § 15, stk. 2, 1. pkt. ved *navnebevis* hos Rigsombudsmanden. Dermed udpeges Rigsombudsmanden som rette myndighed, og det forstås modsætningsvis af det ovenfor anførte om domicilprincippet, at der ikke er andre muligheder. Ingen myndighed i Danmark kan navneforandre en person med domicil i Grønland. Spørgsmålet har været genstand for en direkte korrespondance mellem Familiestyrelsen i Danmark og Rigsombudsmanden i Grønland i 2007. I april 2007 skrev Familiestyrelsen således henvendt til Rigsombudsmanden:¹⁴

»Det betyder, at personer født i Danmark, som har domicil i Grønland, kan få foretaget navneforandring ved *navnebevis* efter navnelovens § 15 ved ansøgning til Rigsombudsmanden i Grønland.«

Rigsombudsmanden ønskede afklaret evt. muligheder for:

»en instruks eller cirkulære til vielsesmyndigheder og ministerialbogsførere i Danmark om, at gældende ret for Grønland fortsat giver hjemmel til for personer med fast bopæl i Grønland at få tilført ændringer der, hvor de blev registreret som født, døbt eller viet.«

Og henviste i øvrigt til, at:

»samme løsning er foreslået af Kirkeministeriet.«

Familiestyrelsen ændrede imidlertid ikke holdning. Man fastslog dog det selvfølgelig, at:¹⁵

»Vi kan oplyse, at navneloven i Danmark ikke gør det muligt at give personregisterførerne (tidligere ministerialbogsførerne) og vielsesmyndigheden i Danmark mulighed for at anvende den navnelov, som nu er ophævet i Danmark, men fortsat er gældende i Grønland.«

Med korrespondancen var spørgsmålet afklaret. Styrelsens argument med den afslåede mulighed for en dansk myndighed til fortsat at anvende en ophævet lov på borgere ministerialbogsført i Danmark, men domicileret i Grønland er naturligvis korrekt ud fra navnelovens udseende og det bærende (generelle) domicilprincip på området, når erindres at sagsområdet var og stadig er et dansk lovgivningsanliggende (jf. nærmere note 2), og at den nye navnelov indeholder en ikrafttrædelsesbestemmelse i § 32 for Grønland, som man aktuelt ikke har udnyttet.

På den baggrund må det stå klart, også når henses til den direkte hjemmel i § 25, stk. 3, 2. pkt. til for ministeren for

familie- og forbrugeranliggende at forhandle med Færøernes landsstyre omkring fastsættelse af særlige regler om hvilken navnelovgivning der skal gælde mellem netop de to rigsdele, at loven *ikke* yder hverken hjemmel eller fortolkningsbidrag til støtte for en sådan særlig aftale eller forskrift mellem Grønland og Danmark, som i praksis ville dække samme felt som § 25. Om den særlige situation for Færøerne henvises til note 6.

Med øje for det ovenfor anførte om det herskende domicilprincip også for myndighedskompetence bliver det slet ikke aktuelt at spørge videre, om der i Familiestyrelsens sidste svar gemmer sig en mulighed for en personregisterfører i Danmark for at forandre denne persongruppe efter den i Danmark gældende navnelov. Vedkommende har jo i udgangspunktet domicil i Grønland og kan derfor selvsagt ikke navneforandres *pr. postordre* i Danmark.

En dansk myndighed, som modtager en henvendelse fra en borger domicileret i Grønland, skal altså, uanset at de har vedkommende i den elektroniske kirkebog med et dansk fødselsogn, oversende sagen, jf. Forvaltningslovens § 7, stk. 2, til Rigsombudsmanden i Grønland. Rigsombudsmanden kan så inden for rammerne af den i Grønland gældende Personnavneanordning navneforandre vedkommende og give tilbagemelding til det centrale personregistreringssystem. Det er herefter op til den pågældende selv at fremsende *navnebeviset* til sit fødesogn i Danmark, som på den baggrund kan udstede og fremsende en ny fødsels-/dåbsattest eller navneattest til den pågældende i Grønland, jf. de herom gældende regler i og for Danmark.

I praksis konstateres fortsat et vist antal sager hvert år vedrørende den situation, hvor danske ministerialbogsførere ændrer navn på en ansøger uden at have den stedlige kompetence hertil. Som oftest vedkommendes fødesogn eller seneste (danske) bopælsogn. Det præcise antal kendes naturligt nok ikke, men det kan oplyses, at den korrekte myndighed – Rigsombudsmanden i Grønland – hvert år kun navneforandrer ca. 8 tilfælde efter den særlige bemyndigelse til at anvende § 15, jf. ovenfor.¹⁶

4.2. For- og mellemnavne

Også fornavnsforandringer for personer fra denne gruppe omfattes af undtagelsesbestemmelsen i Personnavneanordningens § 15. For- og mellemnavne tillægges og forandres iht. §§ 10-11. Af § 15, stk. 2, 1. pkt. følger, at *navneforandring efter § 2 og §§ 10-11 for en person, der ikke er tilført ministerialbogen her i landet, sker ved navnebevis*. Uden undtagelser vil det for denne type navneforandring for disse personer gælde, at dette kun kan ske gennem Rigsombudsmanden. Således også ved den blotte bortkastelse af eksempelvis et mellemnavn (§ 11, stk. 3).

Med hensyn til tillægelse af fornavne i Grønland gælder generelt, at man kun har et krav på et navn, som er et

14. Familiestyrelsens J.nr. 06-340-01202, brev af 2. april 2007 til Rigsombudsmanden i Grønland, p.2, 2. afsnit.

15. Familiestyrelsens J.nr. 06-340-01202, brev af 29. maj 2007 til Rigsombudsmanden i Grønland, p. 1, 2. afsnit.

16. Rigsombudsmanden i Grønland i skrivelse herom den 20. marts 2013 til Morten Normild.

egentligt fornavn,¹⁷ jf. § 10, stk. 1, 2. pkt. Således også under ønske om fornavnsforandring, jf. § 10, stk. 3 for denne persongruppe domicileret i Grønland. Om et fornavn er et egentligt fornavn afgøres umiddelbart ud fra om det er optaget på Justitsministeriets (Familiestyrelsens) ajourførte fortegnelse over godkendte fornavne, hvis der er tale om et ønsket fornavn af anden oprindelse end grønlandsk. Er det pågældende navn (af ikke-grønlandsk oprindelse) ikke på listen må Rigsombudsmanden (eller borgeren selv) anmode Ministeriet for Ligestilling og Kirke¹⁸ om dets konkrete godkendelse, jf. dog straks nedenfor.

Det er tillige muligt for denne persongruppe, at få en fornavnsforandring til et navn af grønlandsk oprindelse eller et grønlandiseret oprindeligt europæisk navn, jf. § 10, stk. 3 smh.m. § 10, stk. 4., (som kun findes i den for Grønland anordnede udgave af personnavneordningen: *Hjemmestyret nedsætter et sagkyndigt udvalg, der afgør, om et fornavn af grønlandsk oprindelse opfylder betingelser i stk. 1, 2. pkt.*) ganske som det er muligt for de borgere, som er ministerialbøgført i Grønland. Den eneste forskel vil være den forandrende myndighed – her Rigsombudsmanden.

I maj 2013 ønskede en dreng, født og ministerialbøgført i Danmark, men bosat med sine forældre i Grønland gennem 4 år, sig tillagt et yderligere grønlandsk fornavn. Af et præstegæld i Vestgrønland henvist til deres seneste bopælsogn i Danmark. Fra det tidligere bopælsogn i Danmark henvist tilbage til det nuværende grønlandske bopælsogn. Af bispeembedet i Grønland vejledt til sagsbehandling hos Rigsombudsmanden i Grønland, jf. Personnavneordningens § 15, stk. 2.¹⁹

Fornavneområdet, fsva. navne af grønlandsk oprindelse og grønlandiserede personnavne, er således generelt og fuldstændigt overtaget af *Personnavneudvalget i Grønland*, som sekretariatsbetjent af Oqaasileriffik.²⁰ Det materielle retsgrundlag er ordene i Personnavneordningens § 10, stk. 1, 2. pkt. (egentligt fornavn, som ikke kan blive til ulempe for barnet) udmøntet i den til enhver tid seneste officielle fortegnelse fra Oqaasiliortut²¹ over

godkendte navne²² tillige med de af Personnavneudvalget udgivne *Retningslinier ved navngivning af 21. november 2006*, som retskildemæssigt må anses for en vejledning eller en cirkulæreskrivelse.²³

Et ønske om et oprindeligt grønlandsk eller grønlandiseret navn, som ikke er optaget på den officielle fortegnelse, skal, af Rigsombudsmanden, ansøges hos Personnavneudvalget for denne persongruppe, jf. punkt 3 i den citerede *Retningslinier ved navngivning*.

Generelt er der klageadgang fra Personnavneudvalget i Grønland til Oqaasiliortut/Grønlands Sprognævn.²⁴

Også for en sådan navneforandring til et grønlandsk eller grønlandiseret fornavn givet af Rigsombudsmanden ved navnebevis vil gælde, at en ændring i Det Centrale Personregister tillige med tilbagemeldingen til personens fødesogn i Danmark vil kunne udløse en ny attest herfra med det nye grønlandske eller grønlandiserede fornavn.

Det samlede grundlag for tilladte fornavne for personer domicileret i Grønland vil herefter være de navne, som er opført på Familiestyrelsens lister over godkendte fornavne i Danmark, tillige med de fornavne, som er godkendt af Personnavneudvalget i Grønland.²⁵ Til trods for en generel manglende retsenhed mellem Grønland og Danmark på navnerettens område må det dog alligevel udtrykkes en juridisk mærkværdighed at man tilsyneladende ikke formelt i Danmark, modsvarende, kan blive døbt/navngivet med et i Grønland godkendt fornavn, jf. Ankestyrelsens liste(r) over godkendte fornavne,²⁶ særligt når henses til, at sagsområdet (navneretten) er et rigsansliggende og således varetages af rigsmyndighederne. Spørgsmålet om grønlandsk navneskik ses generelt ikke drøftet i Navnelovsudvalget.²⁷ Ydermere kan i denne sammenhæng bemærkes, at der iht. *Bekendtgørelse nr. 96 af 24. februar 1988 om anvendelse af islandske personnavne* er mulighed for, at islandske statsborgere, der midlertidigt opholder sig i Danmark, kan vælge, om deres barn skal navngives efter den danske eller den islandske lov om personnavne.

4.3. Særlige sagstyper

En særlig type af sager fra denne gruppe påkalder sig principiel opmærksomhed – om end der ikke er tale om navneændring, men en navngivning. Der er tale om de tilfælde, hvor et barn er født i en rigsdal, men forældrene af forskellige – ofte familiære – årsager ønsker barnet døbt

17. *Grønlandsk person-, familie og arveret m.v. – en lærebog*, Bjarne E. Pedersen, Forlaget Atuagkat, 2002, p. 159 formulerer det retlige udgangspunktet således: »Der kan alene tillægges »fornavne« som er godkendte, jf. Kirkeministeriets cirkulære nr. 197 af 1981 og Vicebiskoppen i Grønlands cirkulære nr. 1 af 1. januar 1986 om Fortegnelse over godkendte grønlandske fornavne« [begge de citerede retskilder er erstattede af andre, men princippet er forståeligt og bærende].

18. Det var et generelt ønske fra Ilaqutariinnermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfik/Departementet for Familie, Kultur, Kirke og Ligestilling, jf. eksempelvis DOK. Nr. 696108 i Sagsnr. 2008-012053, at fornavnsansøgninger som skulle omkring Kirkeministeriet blev ekspederet gennem Inuit Aqqinik Akuersisartut/Grønlands Sprognævn. Synspunktet er imidlertid forladt, og der kan i dag søges direkte fra borgeren til Kirkeministeriet.

19. Bispeembedet i Grønland/50.52.20/2013.

20. Oversat til dansk sprogssekretariatet.

21. Oversat til dansk Grønlands Sprognævn.

22. Og således for øjeblikket med gyldig stavemåde efter både gl. og ny retskrivning på grønlandsk, som fortegnelsen også angiver navnene i, eftersom gl. retskrivning ikke officielt er ophævet, jf. *Kalaallit Aqqisa nalunaarsorsimaffiat/Fortegnelse over grønlandske navne*, Nuka Møller, Oqaasileriffik, 2007, p.6.

23. Om de øvrige retskilder tilhørende Personnavneordningen henvises til note 3.

24. Jf. eksempelvis Carl Christian Olsen (Formand for Oqaasiliortut/Grønlands Sprognævn) i skrivelse vedr. *Behandling af Personnavneansøgninger*, 2011.

25. Se note 3.

26. Og svar af 3. juni 2013 til Morten Nornild på dette spørgsmål. I praksis tillægges der dog grønlandske navne i Danmark efter koordinering med Oqaasileriffik/Sprogsekretariatet i Grønland.

27. Jf. således Navnelovsudvalgets betænkning p. 133 ff.

og ved dåben navngivet i den *anden* rigsdel. Barnets tilførsel i ministerialbogen (fødselsbogen) vil jo i udgangspunktet være en indikator for domicilprincippet, som naturligvis konkret kan afkræftes gennem oplysninger om forældrenes blot midlertidige ophold i *fødsels*rigsdelen, eller efterfølgende faste ophold kategoriseret som domicil i *dåbs*rigsdelen. Som en konsekvens af domicilprincippet kan et barn ikke navngives ved dåben i den rigsdel, hvor det ikke er domicileret. Barnet kan naturligvis døbes i folkekirken i begge rigsdeler, og på denne vis etablere medlemskab af folkekirken – som »rigskirke« – men selve *navngivningen* må altså i det konkrete eksempel ske forud (og dermed isoleret fra dåben) ved anmeldelse af navngivning til fødselspræstegældet (Grønland)/bopæls-sognet (Danmark). Resultatet kan for den enkelte forekomme både omstændeligt, bureaukratisk og urimeligt, men er ikke desto mindre en konsekvens af navnerettens domicilprincip, og dermed det rigtige juridiske svar.

Ved siden af ovenstående gælder som nævnt *vielses*situation. Kirken og *Borgermestrene* i Grønland er altså, og således kun, myndighed for efternavnsforandringer i tilfælde af *vielse* af personer fra denne gruppe, og har i den forbindelse kun kompetence efter (Personnavneanordningens) § 4 til at give netop den ene part den andens efternavn.²⁸ Efter § 4, stk. 2 kan den konkrete vielsesmyndighed også give en viet person det efternavn tilbage som var båret før vielsen, bortset fra et tilgiftet navn.²⁹ At navneforandring for denne gruppe gennem vielsesmyndigheden i Grønland overhovedet er en mulighed, skyldes de interprovinssielle regler, jf. Familiestyrelsens fortolkning af ordene i (Personnavneanordningens) § 15, stk. 2, 2. pkt. *Det samme* [navneforandring for denne gruppe alene ved navnebevis – forfatterens indsættelse] *gælder for navneforandring efter § 4* [vielse – forfatterens indsættelse], *såfremt ægteskabet ikke er indgået for dansk myndighed*. Familiestyrelsen har fortolket ordene »dansk myndighed« til »grønlandsk myndighed«.³⁰

Den gennemførte navneforandring tilføres det centrale personregister og tilbagemeldes vedkommendes fødselsog i Danmark, hvor der på borgerens forlangende herefter kan udfærdiges en ny attest (fødsel/dåbsattest eller navnebevis), som kan sendes til den i Grønland domicilerede person efter de herom gældende regler i Danmark.

5. Personnavneændringer af borgere med domicil i Danmark, som er ministerialbogsført i Grønland

Disse to hovedgrupper kaster nogle yderligere problemstillinger af sig, herunder nogle særlige fsva. attestudstedelser i Grønland på baggrund af gennemførte navneændringer i Danmark, idet disse ændringer ikke uden videre anerkendes i Grønland i henseende til ministerialbogstilførsel, jf. herom i afsnit 5.1.

28. Under forudsætning af, at dette navn ikke er et giftenavn (fra tidligere ægteskab), jf. § 4, stk. 1, in fine.

29. Underforstået fra et tidligere ægteskab.

30. Familiestyrelsens brev af 2. april 2007 i J.nr. 06-340-01202 til Rigsombudsmanden i Grønland, p. 2.

For de *almindelige* navneforandringssager fra denne gruppe er udgangspunktet naturligvis, at disse personer udelukkende er omfattet af den danske navnelov, allerede fordi Danmark følger det internationale privatretlige domicilprincip på navnerettens område, jf. i det hele ovenfor om *domicilprincippet*. Deres muligheder for navneforandringer er derfor, qua lovenes forskelligheder, væsentlig anderledes og altså i høj grad fri af det slægtsforhold som begrænser mulighederne for en efternavnsforandring efter den i Grønland gældende Personnavneanordning.

Sager fra denne kategori vejer tungt i statistikken over fejlbehandlede interprovinssielle navnesager.

5.1. En særlig anerkendelsesproblematik

Som nævnt i indledningen til afsnit 5 hæfter der sig en særlig anerkendelsesproblematik på den interprovinssielle ret for så vidt angår scenariet i afsnit 5. En borger oprindeligt tilført kirkebogen i Grønland, men domicileret i Danmark vil ofte ønske en ny dåbsattest fra Grønland, når en navneforandring er rettelig gennemført i Danmark. Navneændringen fra Danmark kan i sagens natur angå såvel for- som mellem- og efternavn. Ansøgeren vil imidlertid for nuværende få afslag på en sådan ny attest fra Grønland, som konsekvens af det i Grønland anvendte *ubrudte hændelseskriterium*, som grundlag for kirkebogsføringen. I kriteriet ligger, at man lokalt i de grønlandske præstegælde alene kirkebogsfører, hvad der er hendt i præstegældet, og i naturlig forlængelse heraf udelukkende kan attestere herud fra. Også denne problematik har i årevis kastet et stort antal sager af sig mellem Danmark og Grønland. Til støtte for en fortsat anvendelse af det ubrudte hændelseskriterium har været anført, at med de to forskellige navnelove, hvor den danske forekommer meget *liberal* i materiel henseende, vil der være risiko for, at nye og af forskellige grunde uhensigtsmæssige navne ville holde indtog i både kirkebøgerne og den grønlandske navneskik. Herover for skal nævnes, at en gyldig navneforandring i Danmark under alle omstændigheder er civilretlig gyldig i Grønland, hvorefter en eventuel hjemvendt og eksempelvis efternavnsforandret grønlandsk borger, vil have slægtsnavnet efter Personnavneanordningens §§ 1-2 for sig og sine (efterfølgende) børn. På denne led vil en fortsat anvendelse af det ubrudte hændelseskriterium alene føre til nogen historisk forvirring i forbindelse med fremtidig sagsbehandling, med kirkebøgerne i Grønland som kilde. I det udelukkende løse sædvanebaserede samarbejde mellem Danmark og Grønland ved eksempelvis grønlandsk fornavnsforandring i Danmark, kunne man vel teoretisk set forestille sig en uheldig navneopståen. Afhængig af karakteren af denne uheldighed vil man dog i Grønland i forbindelse med en efterfølgende anmodning om tilførsel til kirkebogen ud fra et almindeligt juridisk ordre public hensyn være berettiget til at afslå et særligt uhensigtsmæssigt navn. Ydermere er det uklart, på hvilket eventuelt hjemmelsgrundlag de nuværende afslag gives. På den baggrund anbefales det, at Grønland på dette punkt skifter praksis til et *brudt hændelseskriterium*. Brudt af, at der tillige til kirkebogen, efter konkret anmodning, føres,

hvad der gyldigt er hændt i andre retsområder uden for Grønland – og følgelig attesteres herefter.

6. Personnavneændringer af borgere med og borgere med domicil i Grønland, som bliver viet i Danmark

Parret kan naturligvis *vies* i Danmark på sædvanlige ægteskabsbetingelser, herunder prøvelsen af betingelserne, som eventuelt kan foretages i Grønland på dansk rets præmisser.³¹

Men den danske vielsesmyndighed kan *ikke* i forbindelse med vielsen *navneforandre* parret, herunder eksempelvis give den ene den andens efternavn. Dette følger allerede af domicilprincippet; vedkommende par er ikke omfattet af den danske navnelov og kan følgelig heller ikke sagsbehandles af nogen dansk myndighed.³² Navneforandring til ægtefællens navn lader sig i denne situation ikke løse efter nogen lov. Tilbage i Grønland vil parret efter Personnavneanordningen som udgangspunkt ikke kunne opnå ens efternavne, da den i Grønland gældende Personnavneanordnings § 15, stk. 2 afskærer navneforandring ved anmeldelse til ministerialbogsføreren eller vielsesmyndigheden, hvis ægteskabet ikke er indgået for grønlandsk myndighed.³³ Det interprovinsielle regelomme område er udfyldt og løses gennem en konkret bemyndigelse (fortolkning) til Rigsombudsmanden i Grønland til i disse situationer på baggrund af en vielsesattest fra Danmark ved navnebevis at foretage navneændring efterfølgende (antage ægtefællens efternavn som *gifte-navn*, som begrebsmæssigt fortsat anvendes i Grønland).³⁴

I januar 2013 overførtes manden M til Rigshospitalet i København, som følge af en livstruende sygdom. M blev kort efter overført til et andet hospital i København, hvor han blev indlagt på Rigshospitalet. M og H havde begge domicil i en midtgrønlandsk by. H ønskede ifm. vielsen at antage M's efternavn. I konsekvens af ovenstående blev parret nødviet på Rigshospitalet, men selve navneændringen af H til M's efternavn skulle ske ved navnebevis fra Rigsombudsmanden i Grønland. Navnebeviset dannede efterfølgende grundlag for udstedelsen af en ny vielsesattest fra Rigshospitalets sogn, lydende på det tilladte efternavn iht. Navnebeviset.³⁵

Som et mindre *aber dabei* kan kort nævnes den modsatte domicilpræmis – domicil i Danmark, men ønsker sig viet i Grønland. Her gælder overordnet set, som anført flere gange ovenfor, at også Grønland følger det internationale privatretlige domicilprincip, og derfor heller ikke kan navneforandre i forbindelse med en vielse, selvom der

eventuelt er tale om personer, der oprindeligt er tilført ministerialbogen i Grønland. Navneændring til eksempelvis ægtefællens efternavn, jf. Navnelovens § 5, stk. 1, må efterfølgende i Danmark indgives til ministerialbogsføreren i bopælssoget for den person som ønsker sig navneforandret.³⁶

7. Afslutning

Sigtet med artiklen er at bremse op for de mange sager, som interprovinsielt behandles uden stedlig kompetence i rigsfællesskabet.

7.1. De fejlbehandlede sagers eventuelle ugyldighed

De fejlbehandlede interprovinsielle sager lider hver især af en *formel kompetencemangel* i forvaltningsretlig forstand. Myndighederne som har afgjort sagerne manglede kompetence over for de borgere, idet de retteligt var domicilet i en anden rigsdel.

Generelt skal tre nærmere betingelser være opfyldt, før en forvaltningsafgørelse bliver *ugyldig* og som følge heraf skal *annulleres*. Der skal foreligge en *retlig mangel*, den skal være *væsentlig*, og der skal være et *fravær af tertiære momenter*.

Navneafgørelser afgjort af en myndighed i en forkert rigsdel i forhold til ansøgerens domicil lider som nævnt af den retlige mangel, at myndigheden manglede *kompetence*. Ansøgningen skulle have været behandlet under en helt anden lovgivning, i et helt andet retsområde. På netop den baggrund bør der heller ikke være tvivl om, at den retlige kompetencemangel efter sin natur er *væsentlig*.

En navneafgørelse, som på denne måde lider af en væsentlig retlig mangel, vil i det klare udgangspunkt være ugyldig. Det er væsentligt at holde sig for øje, at dette udgangspunkt ikke lader sig fravige alene af en navneafgørelses begunstigende karakter i forhold til en ansøger. Den væsentlige retlige mangel er altså i udgangspunktet en tungere vejende omstændighed end hensynet til borgerens umiddelbare begunstigelse. Når dette erindres gentagende, tjener det måske lige så meget det formål, gennem artiklen, at få gjort op med en årelang administrativ praksis præget af en vis historisk retsvildfarelse hos udøvende myndigheder i begge rigse, og fremadrettet holde sig »dydens smalle sti« klart for øje.

Måske særligt for de historiske interprovinsielle sager må der derfor gemme sig et udvidet område for de såkaldte *tertiære momenter*, som *endelig fraværsbetingelse for ugyldighed*. Ved *tertiære momenter* forstås »momenter typisk af undskyldende karakter, der med styrke taler for at opretholde afgørelsen uanset at de to første betingelser er opfyldt«.³⁷

Det vil naturligvis bero på et meget konkret vurdering, hvilke – eventuelle – *tertiære momenter* som findes for en fejlbehandlet sag. I det følgende skal forsøges nogle overvejelser over nærliggende forhold, som dog ingenlunde foregiver at være udtømmende.

31. Jf. Rigsombudsmanden i Grønland, brev 00366, J. Nr. 0810-06 af 25. juni 1996.

32. Skrivelse nr. 957 af 27. juni 2006 til samtlige statsamter fra Familiestyrelsen.

33. Teksten i § 15, stk. 2 lyder faktisk »indgået for dansk myndighed«, men er altså fortolket til »grønlandsk myndighed«, jf. skrivelsen til Rigsombudsmanden i Grønland (note 36).

34. Den konkrete bemyndigelse må anse for indeholdt i Familiestyrelsens J.nr. 06-340-01202, brev af 2. april 2007 til Rigsombudsmanden i Grønland.

35. Bispemødet i Grønland/50.52.20/01/2013. Sagen er behandlet i samarbejde mellem det danske sogn for Rigshospitalet, Biskoppen over Grønland og Rigsombudsmanden i Grønland.

36. Jf. *Bekendtgørelse nr. 706 af 18. juni 2013 om navne* § 1, stk. 1.

37. *Forvaltningsret*, Hans Gammeltoft-Hansen m.fl., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2002, p. 849.

Som et tertiært moment kan der næppe ses bort fra, at det interprovinsielle område for de udøvende forvaltningsmyndigheder i begge rigsdele har været et retsområde forbundet med stor usikkerhed og omtrent ingen litteratur. I erkendelse heraf forekommer det relevant om det offentlige skal bære et vist udvidet ansvar for forkerte afgørelser fra denne periode. Tertiært set må det således være sagligt at veje det tunge ugyldighedsudgangspunkt af med det faktum, at forvaltningen på det pågældende tidspunkt (før 2012) meget hyppigt troede og handlede ud fra en vildfarelse omkring kompetence, hvilket den enkelte ansøger i rimeligt omfang bør afbødes for. I umiddelbar forlængelse heraf, og sammenhængende hermed, bør også *tiden* spille tertiært ind. En afgørelse, som har blot en vis periode på bagen, vil hos den begunstigede ansøge normalvis have medført en indrettelse, som under disse konkrete omstændigheder – med den usikkerhed, som generelt har hersket på det interprovinsielle område – medtages med en ikke ubetydelig vægt i retning af et forhold, som med styrke taler for at opretholde afgørelsen. Det må dog igen erindres, at det næppe selvstændigt er tilstrækkeligt, som et tertiært moment, at en afgørelse er begunstigede.³⁸

Overvejende for de historiske interprovinsielle sager forekommer det endvidere nærliggende også at inddrage det synspunkt, om den opnåede navneændring ligeså vel kunne være opnået hos den kompetente myndighed – efter lovgivningen i den anden rigsdel? Kan dette spørgsmål, under fornøden sagsoplysning, besvares bekræftende, må det ligeledes sagligt kunne inddrages i den samlede afvejning omkring ugyldighed,³⁹ om end en sådan nærmest *konkret væsentlighedsvurdering* ikke synes at have støtte i øvrigt i domstolspraksis, når der er tale om formelle kompetencemangler.⁴⁰

Den interprovinsielle vinkel synes ikke i øvrigt at tilføre eller fratække faktorer eller styrke ved fastlæggelsen af gældende ret på ugyldighedsområdet af forvaltningens afgørelser.

Generelt bør det vel ligeledes sagligt kunne inddrages med en vis mindre styrke, at det er et bærende princip for navneret, at det som udgangspunkt tilkommer den enkelte selv at vælge sit eget navn, medmindre der er tale om beskyttede navne og lignende. Dermed forekommer navnesager *private i karakteren*, og kun sjældent udfordrende for

andre beskyttelsesinteresser, hvilket i sig selv synes at udvide området for relevante tertiære momenter. At det kun kan indgå med en vis mindre styrke eller intensitet, må følge af den selvindsigelse, at lovgiver trods ovenstående alligevel har fundet det beskyttelsesværdigt i flere tilfælde og på forskellig vis at opstille rammer for navngivning, hvilket naturligvis skal kunne retshåndhæves.

I foråret 2013 ansøgte et forældrepar domicileret i Vestgrønland, hvor moderen var af slavisk afstamning, om tilladelse hos et præstegæld til at anvende et slavisk patronymnavn til deres nyfødte søn. Præstegældet forelagde sagen for Kirkeministeriet som rette fornavnsmyndighed for hidtil ikke godkendte ikke-grønlandske/grønlandiserede navne. Kirkeministeriet afslog navneønsket under henvisning til, at der ikke var tale om et egentligt fornavn, og oversendte sagen til behandling hos Rigsombudsmanden i Grønland som en ansøgning om mellemnavn. Rigsombudsmanden gav korrekt afslag herpå, da Personnavneloven ikke giver adgang til sådan navneantagelse. Ved sammenfald af »uheldige omstændigheder« forelægges sagen kort for navngivelsen på ny fra samme præstegæld for Kirkeministeriet, med samme påstand om fornavnsgodkendelse, og godkendes denne gang. Kort efter navngivelsen blev den dobbelte sagsbehandling opdaget. Henset til navngivningens generelt private karakter, herunder det forhold, at moderen under hele sagen havde insisteret på, at navnet i det slaviske hjemland var et fornavn, og dermed sandsynligvis kunne være antaget uden ansøgning (med hjemmel i et ældre cirkulære fra 1982) – om sagen havde fulgt en helt anden fremgangsmåde fra starten – og det offentlige ikke ubetydelige ansvar for forvirringen i begge rigsdele, blev afgørelsen samlet set opretholdt.

Sagen anvender som afgørende moment den tertiære omstændighed, at det offentlige konkret i for høj grad synes at have blandet sig i et privat anliggende. Afgørelsen om opretholdelsen kunne måske lige så vel have været båret af en mangel på (indenlandsk) konkret væsentlighed, jf. det omtalte cirkulære, men næppe på grund af hverken en berettiget forventning eller generelt henset til den begunstigende forvaltningsakt, bl.a. fordi parret var velvidende om afslagene.

Folketingets Ombudsmand kritiserede i 1995⁴¹ Kirkeministeriet, i en sag om tilbagekaldelse (annullation) af en navnetilladelse, for ikke at have foretaget den fornødne afvejning mellem de angivne ugyldighedsgrunde og modstående hensyn til borgerens indrettelse (begunstigende forvaltningsakt). Ombudsmanden tog i den forbindelse ikke stilling til, om der forelå omstændigheder af en sådan styrke, at den oprindelige (begunstigende) afgørelse burde opretholdes, men henstillede alene til, at sagen genoptoges.

En interprovinsiell navneafgørelse, som lider af en væsentlig retlig mangel, og som ikke med styrke kan undskyldes gennem tertiære momenter, jf. i det hele netop ovenfor, er *ugyldig*.

En *ugyldig afgørelse skal annulleres* i forhold til borgeren. Almindelig forvaltningsretlig fremgangsmåde i henseende til procedure, herunder partshøring, skal iagttages. I forbindelse med en annullation bør der samtidig vejledes omkring muligheden af en ny navneansøgning til rette myndighed i rette rigsdel, jf. de foregående afsnit, ligesom der efter sædvanlig procedure skal ske tilbagemelding til folkeregistret om den foretagne (uansøgte) navneændring for borgeren.

38. Ufr 1995.495 H., som omtalt i *Forvaltningsret*, Hans Gammeltoft-Hansen m.fl., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2002, p. 1004: Højesteret tilføjede: *Manglende lovhjemmel må som udgangspunkt medføre, at også en begunstigende forvaltningsakt annulleres. I nærværende sag foreligger der ikke omstændigheder, som giver grund til at fravige dette udgangspunkt.* Den manglende lovhjemmel i situationen må uden videre kunne sidestilles med de konkrete kompetencemangler.

39. Synspunktet synes at have en vis støtte i Ufr. 1967.424 Ø, som opretholdt Kirkeministeriets afgørelse, trods en kompetencefejl, med den begrundelse, at afgørelsen indholdsmæssigt var korrekt. Dommen er kort omtalt i *Forvaltningsret*, Hans Gammeltoft-Hansen m.fl., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2002, p. 858.

40. *Forvaltningsret*, Hans Gammeltoft-Hansen m.fl., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2002, p. 858.

41. J.nr. 1995-2091-74.

En borger født og ministerialbogført i Grønland i 1967 flyttede i 1993 til Danmark. I oktober 2013 ønskede han navneændring af både for- og efternavn. Af sit midtjyske bopælssogn henvist til sit fødested med henblik på navneforandring. Det Nordgrønlandske Præstegæld (fødselsregistreringsstedet) ændrede umiddelbart ansøgerens navne og udstedte herefter en ny fødsels- og døbsattest samt indberettede navneforandringen til det danske bopælssogn med henblik på opdatering i det Centrale Personregister. Kompetencemanglen blev imidlertid opdaget umiddelbart efter, og borgeren blev partshørt med henblik på annullation af afgørelsen med den begrundelse, at ændringen var sket trods manglende kompetence og henset til den korte tid (under 2 uger fra ansøgerens modtagelse af den ugyldige attest) anså forvaltningen ikke at der forelå andre omstændigheder som kunne tale for en opretholdelse. Afgørelsen blev annulleret og borgeren henvist til at søge på ny hos rette myndighed i Danmark.⁴²

En annulleret navneafgørelse kan potentielt indebære et *erstatningsansvar* for den offentlige forvaltning, idet det dog er indret, at tabet skal kunne dokumenteres af borgeren, og i øvrigt opfylde grønlandsk henholdsvis dansk rets almindelige betingelser for erstatning, herunder være både kausalt og adækvat ift. den annullerede afgørelse.

7.2. Sammenfattende for spørgsmålet om eventuel ugyldighed og annullation

Sammenfattende for spørgsmålet om eventuel gyldighed og annullation af allerede truffne interprovinsielle navneafgørelser skal det bemærkes, at nok lider afgørelserne af en væsentlig kompetencemangel, som efter sin natur skaber et klart udgangspunkt for afgørelsernes ugyldighed. Dette udgangspunkt er forvaltningerne i både Grønland og Danmark forpligtet på at holde sig for øje både bagudrettet og med henblik på en optimeret fremadrettet sagsbehandling. Imidlertid må det også erindres, at ugyldighedslæren generelt indeholder en forpligtelse til under dette udgangspunkt at tage hensyn til undskyldelige momenter med en vis styrke, som konkret kan afkræfte udgangspunktet om ugyldighed. For så vidt angår den store mængde af navnesager, som historisk (før 2012) er behandlet med en klar og væsentlig kompetencemangel, bør der nok tages et udvidet hensyn til de ovenfor beskrevne tertiære momenter i konkret forstand. Generelt kan der ikke antages at bestå en forvaltningsretlig *pligt* for de involverede myndigheder, henholdsvis respektive tilsynsmyndigheder til at foranledige allerede afgjorte eksempelvis interprovinsielle sager undersøgt for ugyldighed. Men *retten* til en sådan gennemgang eksisterer og kan endvidere forestilles fastsat ved indgriben fra en overordnet myndighed, hvorefter ovenstående momenter altså skal inddrages i de konkrete vurderinger og sager.⁴³

42. Bispeembedet i Grønland/50.52.20 (10)/50.21.11/2013.

43. Terminologisk vil der vel være tale om en art *genoptagelse*, idet det forstås, at eksempelvis *remonstration* sker på initiativ fra en borger og *tilbagekaldelse* angår gyldige forvaltningsakter. Om *genoptagelse* henvises i øvrigt til *Forvaltningsret, Almindelige emner*, Jens Garde m.fl., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2004, p. 556 f.

7.3. Anbefaling

Fra centralt hold kunne man ønske sig, at de relevante myndigheder i hele rigsfællesskabet vejledes mere tydeligt og konkret om interprovinsielle problemstillinger, således at antallet af forkerte afgørelser minimeres. En ikraftsættelse af ny lovgivning,⁴⁴ som tager højde for de nævnte problemstillinger, må anbefales. Ligeledes vil det, helt umiddelbart, være heldigt, om Grønland umiddelbart skifter praksis til et *brudt hændelseskriterium*, jf. afsnit 3.2, så gyldige danske afgørelser også kan attesteres i Grønland.

Det kan og skal vel diskuteres ved en overvejelse om ikraftsættelse af en ny navnelov for Grønland (i retning af den nye danske navnelov), om dele af struktur og indhold er rigtig set fra en grønlandsk synsvinkel. Åbenbart, som diskuteret ovenfor, giver de forskellige love mellem Grønland og Danmark i sig selv en del tvivlsager, men også mere materielle forhold kalder på en diskussion. Således eksempelvis navneretstilstanden ved *adoption*, hvor både lovens bogstav og den tilhørende fortolkningspraksis,⁴⁵ som også følges i Grønland, kræver en afklaring ved adoptionsbevillingen mellem adoptanternes eller den biologiske mors (forældres) efternavn, med den konsekvens, at »den modsatte families« navn ikke kan antages senere. I en grønlandsk optik vil det måske være mere samfunds-svarende og mere i overensstemmelse med grønlandsk kultur og tradition om et adoptivbarn – under alle omstændigheder i de åbne adoptioner, fik ret til ved adoptionen at bevare sit hidtidige slægtsnavn eller fik mulighed for senere at antage dette eller et andet efternavn fra den biologiske slægt, som i øvrigt kunne antages af den pågældende, såfremt adoption ikke havde fundet sted. Familietraditionen i Grønland er en helt anden end den, som stod model for både Personnavneanordningen og Navneloven i Danmark.⁴⁶

44. Se også rapport af 2002 fra en af Justitsministeriet i 1998 nedsat arbejdsgruppe: »Gennemgang af den familieretlige lovgivning og reglerne om fri proces og retshjælp i Grønland« om behovet for ajourføring af den familieretlige lovgivning i Grønland.

45. Jf. således Navnelovsudvalgets betænkning p. 161-167.

46. Se eksempelvis Gitte Trøndheim, *Grønlandsk Adoption – et vigtigt element i grønlandsk slægtskab* p. 45 ff., 2010, Tidsskrift for social analyse & debat, nr. 123 – september 2010, hvor der redegøres udførligt for en grønlandsk slægtsforståelse og konkret sættes fokus på netop forskelle i adoptionskulturene mellem Grønland og Danmark.